

GLAD MAD demonstrationshave på BIBLIOTEKET

Vision:

Der lyder fnis og glædesudbrud fra taget, og det kan høres ned gennem hele opgangen i BIBLIOTEKET. Det er formiddag og husets faste brugere ved, at det betyder at GLADs køkkenlinie bliver undervist i havebrug og afgrøder. Oppe på taget kan man høre faglærerne som fortæller de unge om hvordan de forskellige salater skal passes. Der står en gruppe af unge omkring bedet med salater og krydderurter, en anden gruppe af unge er i drivhuset og plukke de modne tomater. Ved bistaderne tjekkes tavlerne, men der går stadig en rum tid før de er klar til første høst. På bænkene langs indhegningen sidder også en gruppe og sorterer og registrerer dagens høst. Der er en skøn duft af have og krydderier her midt i byen, og her på toppen er der en fantastisk udsigt over byen.

Da formiddagens undervisning rundes af, kommer undervisningsholdet ned gennem trappeopgangen med dagens høst. Trappeopgangen er også prydet med grønne klatreplanter og store plancher om GLADMAD projektet. I stueetagen afleveres dagens høst til kokken i GLAD café. I aften står menuen blandt andet på tomatsalat.

GLADMAD - demonstrationshave på BIBLIOTEKET

Mål og idé:

GLADMAD – et dyrkningsprojekt på taget af BIBLIOTEKET kombinerer mange forskellige ønsker og visioner: Mere livskvalitet, biologisk mangfoldighed, tilbageholdelse af regnvand, urbane haver, socialt ansvar, demonstrationsprojekt, erhvervs muligheder for udsatte grupper, nye teknologier.

Først og fremmest er projektet tænkt som et demonstrationsprojekt, som kan bruges til fremvisning og inspiration. Grønne tage er med til at tilbageholde regnvandet og dermed afhjælpe oversvømmelse under de store regnskyl som klimaforandringerne medfører. I en ellers tæt by, giver husenes tage en mulighed for at etablere grønne og rekreative områder. Ideen med en dyrkningshave har mange effekter. Det giver mulighed for at bymennesker nemt kan sanse og opleve hvordan jorden dyrkes, også uden at forlade byen. Samtidig bliver det den korteste vej fra jord til bord, grøntsagerne benyttes i retter serveret i cafeen blot 7 meter under haven. Det giver de friskeste grøntsager og mindsker transportbehovet for råvarerne – i hvert fald i sommerhalvåret, hvor taghaven kan levere en del af de ingredienser som cafeen har brug for.

Herudover er den sociale dimension særdeles vigtig. De unge fra GLAD fagskole som er i praktik i cafeen får et særligt ansvar for at drive haven og efterfølgende et ansvar for at fremstille velsmagende retter. Og det er ikke blot et ansvar, men også en længe ønsket undervisningsmulighed for GLADkøkkenlinie. For at kunne fungere som "skolehave" for GLADkøkkenlinie er nærheden til deres daglige lokaler af afgørende betydning – og med blot 7 meter fra cafeen, kan det ikke være mere optimalt. Og med undervisning i dyrkning af afgrøder har eleverne flere muligheder for ansættelse efter endt uddannelse. Herudover er dyrkningshaven også en mulighed for at kunne vise de 30.000 månedlige brugere af huset en flot, duftende og indbydende have, som kan give den enkelte en rekreativ oplevelse og give lokalområdet et løft.

Ombygningen:

BIBLIOTEKET består af flere sammensatte huse, nogle gamle, nogle nye. Det valgte tag er det mindste og udgør blot 72 m². Valget af netop dette hus til taghave beror på, at netop dette tag har den bedste bæreevne og er i forvejen fladt. Trappeopgangen i den tilstødende bygning forlænges op til taget. Det laves som et rent glashus/stålkonstruktion. Trappen udføres i samme stil som eksisterende ståltrappe, sortmalet med linoleumbeklædte trin. Øverst laves et dæk, hvor der er mulighed for at sidde og nyde den fantastiske udsigt over København - en udsigtspost. Der er adgang til taghaven fra "glashuset".

Ingeniørberegninger viser, at væggene på huset sagtens kan bære den øgede vægt fra en taghave, men selve taget skal forstærkes. Vi forestiller os at der udlægges galvaniserede ståldragere og beklædes derefter med terrassebrædder i hårdt træ. Gelænderet langs taghaven består af galvaniseret stål med perforerede plader for at forhindre ting at falde ned fra haven og for at få slyngplanter til at gro på, som en slags grøn krave, synlig fra gaden.

Der opstilles en vandtank på 500 liter på taget og en større vandbeholder på 5000 liter nede i terræn niveau forsynet med en pumpe. Udover regnvandet, skal der også være mulighed for brug af rent vand på taget til den daglige drift, håndvask med mere. Skorsten bemales med teksten GLAD MAD TAGHAVE.

Produktudvikling af dyrkningskasser:

Der skal udvikles og produceres et system med plantekasser som kan stables. Arkitektonisk passer stabelbare kasser godt ind, da det nye BIBLIOTEK netop er bygget med tanke på bøger stablet oven på hinanden, og husets børnebibliotek er ligeledes opbygget af stabelbare kasser til opbevaring af bøger og ikke mindst til leg. Kasserne til dyrkning gør havens udformning fleksibel – der kan laves stier, hele vægge med kasser, og alt efter afgrøderne kan kasserne placeres høj eller lavt for at tilpasse vind, sol og skygge forhold. Kasserne skal produceres i størrelsen cirka 60x60x30 cm. Bunden skal være gennemtrængelig, således at vand nemt kan suges op fra underliggende lag eller trænge ud af kassen i tilfælde af voldsom regn, så planterne ikke drukner. Vi forestiller os kasserne produceret i genbrugsplastik eller træ. Størrelsen gør, at kasserne nemt kan flyttes, evt. at kasserne kan stå indendørs til forspiring og flyttes ud når vejret tillader det. Der vil være brug for cirka 100 af disse kasser. Når der er tilsagn om finansiering til projektet, vil vi tage kontakt til relevante firmaer mhp produktion af disse kasser. Vores håb er selvfølgelig at de relevante firmaer kan se ideen og muligheden for et helt nyt produkt. Med tidens fokus på urbane dyrkningshaver, mener vi at der kan være et marked for funktionelle løsninger.

Såfremt det ikke lykkes at få igangsat en sådan produktion, findes der andre og billigere løsninger. Sorte plastik murerbaljer eller EUR paller omdannet til rammer er brugt til dyrkning andre steder. Disse løsninger har selvfølgelig deres begrænsninger i form af de ikke er stabelbare og ikke har den gennemtrængelige bund.

Dyrkning:

Afgrøderne skal vælges ud fra mange hensyn – det skal passe ind i undervisningen, det skal være afgrøder som giver et stort udbytte i forhold til den begrænsede plads, afgrøder som passer ind til de retter der serveres i cafeen, afgrøder som kan trives med de sol og vindforhold som taget kan tilbyde og ikke mindst skal afgrøderne kunne udnytte og spredes ud over hele sommerhalvåret. KU LIFE har ud fra disse kriterier fundet en række afgrøder som passer godt ind, herunder især krydderurter, salater og bær/frugt.

Håndtering og brug af regnvand er også et vigtigt parameter i dette projekt. KU LIFE skriver at ifølge DMIs beregninger af gennemsnitsnedbøren, vil der falde 44.136 liter regnvand på taghaven om året. Taget ved siden af (guldbygningen) har et areal på 378 m² og modtager 231.614 liter regn om året. Herudover skal der kalkuleres med et større skybrud hvert 5. år som vil tilføre det lille tag 1.714 liter på blot to timer og det store tag vil tilsvarende blive tilført 8.996 liter på to timer. Regnvandet skal så vidt muligt bruges til afgrøderne, men disse vil umuligt kunne optage al regnvandet fra de to tage. En opmagasinering af vandet og forsinkelse til kloaknettet vil dog også have en gavnlig effekt.

Vanding med det opmagasinerede regnvand skal gennemtænkes nøje. Der kan forekomme E-coli bakterier fra fugleklatte mm i vandet. Og netop til afgrøder som skal bruges i et offentlig køkken er reglerne strengere end til privat brug. Vandingen skal derfor ske på en sådan måde, at afgrøderne ikke kommer i direkte kontakt med det opmagasinerede regnvand, men at vandet ledes direkte til rødderne/jorden af hensyn til smittefare. Samtidig er det en vigtig del af lære- og undervisningsprocessen, at vandingen ikke styres teknisk, men at det sker manuelt.

Indretning:

Selve taghaven skal indrettes og tilplantes som en event, som arrangeres af samarbejdspartnerne bag projektet. Eventen kan strække sig over flere dage. De studerende og faglærere fra GLADkøkkenlinie spiller naturligvis en væsentlig rolle under denne event for allerede her starter ejerskabet til taghaven. Men vi tænker også at inddrage andre lokale aktører i denne event. Bydelen rummer flere foreninger og organisationer med fokus på begrønning. Den lokale Agendaforening Nordvest har gennem mange år haft fokus på havedyrkning. Herudover rummer bydelen også Københavns Skolehaver som hører til i

Lersøparken. De ansatte og frivillige fra skolehaverne har stor erfaring med dyrkning og læring, og der skal trækkes på deres mange erfaringer. Herudover rummer bydelen også Grøn stue, et løst koblet netværk af folk, der brænder for mere grønt i det ellers grå Nordvest. Det er alle aktører, som vi i forvejen har et godt samarbejde med. Det er vores forventning at bringe disse mennesker sammen vil give masser af viden og energi og ikke mindst resultere i en spændende dyrkningshave. Udover de nævnte aktører, skal eventen også henvende sig til andre interesserede borgere. Det kan eventuelt være foredrag om beplantning, smagsprøver på retter lavet af de afgrøder som tænkes dyrket på taget.

Hvis der bliver mulighed for det, skal indretningen af taghaven koordineres med den årlige verdenskonference i Green Roofs, som København er vært for 19.-21. september 2012. Vi ved fra den danske arrangør af denne konference, at der er mangel på gode eksempelprojekter som kombinerer grønne tage og den sociale dimension.

Formidling:

Et demonstrationsprojekt som dette skal formidles, så det kan inspirere andre til at eftergøre principperne. Formidlingen skal ske på flere måder, både i og udenfor huset. Der skal udvikles et symbol for hele konceptet. Ude fra vejen skal nygerrigheden vækkes ved at symbolet skrives på skorstenen der findes umiddelbart bag dyrkningshaven. Dyrkningshaven skal også bugne ud over taget og rækværket som et tydeligt tegn på, at taget er mere end blot et tag. Inde fra huset vil trappeopgangen fra cafeen til taghaven være en forbindelseslinie eller grøn korridor, hvis potentiale skal udnyttes. Opgangen skal udsmykkes med plancher om projektets tilblivelse og formål.

Taghaver er ikke noget nyt, og det at dyrke afgrøder i byen er en trend som vinder frem mange steder – men kombinationen med dyrkningshaver, undervisning og brug af afgrøder i umiddelbar nærhed er nytænkende – og det budskab skal spredes. Vi forestiller os derfor, at der under processen laves en film om forløbet. Produktion af filmen vil naturligt falde ind under en anden faglinie på GLAD – nemlig TV GLAD.

Ejerforhold og organisering:

BIBLIOTEKET er en kommunalt ejet ejendom. Jan Lindboe, leder af Kultur Nord, er ansøger og økonomisk ansvarlig for projektet. GLAD bliver lejer af dyrkningshaven. Køkkenlinien og de studerende får ansvar for drift af haven og sikrer dermed at der løbende tages hånd om dyrkningshaven. Den bygningsmæssige drift/vedligeholdelse påhviler Kulturdiagonalen.

Projektet er udviklet i et samarbejde mellem BIBLIOTEKET/Kulturdiagonalen, GLAD og Bispebjerg Lokaludvalg. Herudover er der et tæt samarbejde med Københavns kommune, Center for Park og Natur. KU LIFE har leveret indspark til udformning af haven, udvikling af dyrkningssystem. Byggeentreprisen Logik & Co har leveret skitser og overslagsbudget.

Om samarbejdspartnere:

Bispebjerg bydel er en kontrastfyldt bydel på mange måder. Overordnet set, er det en grøn bydel, men kikker man nærmere på den del der kaldes Nordvest, så er manglen på det grønne åbenlys. BIBLIOTEKET ligger i kanten af Nordvest området. Befolkningsmæssigt er Bispebjerg også en broget bydel – her er rige, fattige, personer med forskellige etniske herkomster, studerende, pensionister, erhvervsdrivende, narkomaner, handicappede mm.

Biblioteket på Rentemestervej 76 i Bispebjerg har netop gennemgået en større ombygning, hvor det tidligere kulturhus er blevet udvidet og der er skabt rum for flere aktiviteter. Huset består i dag af et stort

bibliotek, borgerservice, lokaludvalg, værksteder som grafisk værksted, kreativt værksted osv. Herudover rummer huset også GLAD Café, en café som drives af GLAD fonden. Maden i cafeen tilberedes af unge med forskellige former for særlige behov under vejledning af faglærere. Huset har omkring 30.000 brugere om måneden. Brugerne er primært borgerne i bydelen, men også folk der skal på arbejde, til møde eller rundtur i det nye hus. BIBLIOTEKET er en del af Kultur Nord, en sammenslutning af kulturhuse i København.

Bispebjerg Lokaludvalg er etableret af Københavns Kommune for at styrke lokaldemokratiet og dialogen mellem Bispebjergs borgere og politikerne på Rådhuset. Lokaludvalget har 23 medlemmer, som repræsenterer forskellige partier og foreninger i Bispebjerg. Lokaludvalget har som opgave at støtte op om en udvikling af bydelen, så bydelen bliver et endnu bedre sted at bo, arbejde og færdes. Lokaludvalget tager sager op, og giver økonomisk støtte til initiativer som styrker bydelsidentiteten, skaber netværk. Der arbejdes indenfor konkrete indsatsområder, og det grønne er et af de vigtige indsatsområder.

TV Glad fonden står for ungdomsuddannelser for unge med særlige behov. Glad fagskole arbejder med differentierede undervisningsplaner, hvor der tages individuelle hensyn til læringstil, forudsætninger, tempo og niveau mm. I elevens individuelle uddannelsesplan sættes personlige, sociale og faglige mål for den enkeltes uddannelsesforløb. På køkkenlinjen arbejdes der med de grundlæggende færdigheder indenfor kokkefaget. Eleven bliver uddannet som køkken-assistent. Med en dyrkningshave bliver der mulighed for at udvide uddannelsen og dermed de kompetencer som eleverne kan opnå. Hvor eleverne efter endt uddannelse før havde mulighed for jobs i restaurationsbranchen, så er der nu skabt flere muligheder for jobs til de unge med handicap.

Tidsplan:

Marts:	Tilsagn fra RealDania
April/maj/juni:	Rentegning og myndighedsgodkendelse
April/maj/juni	Udvikling af plantekasser, produktion
August/september:	Ombygning af taget
September:	Event med indretning af taghaven og fremvisning til verdenskonference for Green Roofs som afholdes i København september
Oktober/november:	Diverse justeringer
December:	Regnskab og evaluering

Om Københavns kommunes visioner:

Ideen om GLADMAD dyrkningshave passer godt ind i Københavns kommunes visioner. Her er et udpluk af kommunens mål og visioner på området:

Klimaplan og Klimatilpasning: De grønne tage bidrager effektivt til byernes klimatilpasning. De grønne tage reducerer og forsinket den afstrømmende nedbør og aflaster derved kloakker og spildevandsanlæg for store mængder vand. Med klimaforandringerne kommer de kraftige regnskyl. Kloaknettet er i dag er fyldt til randen, og en udbygning af kloaknettet er en bekostelig affære. Derfor er der meget at vinde ved at udnytte regnvandet til at gøre byen bedre at bo i. Det kan ske ved at håndtere regnvandet lokalt ved hjælp af grønne, lavteknologiske løsninger, der kan opsuge regnvandet eller rense det. Den type løsninger kaldes LAR-løsninger (Lokal Afledning af Regnvand).

De grønne tage sparer energi og CO₂. Besparelsen opstår, fordi et grønt tag isolerer bygningen bedre mod kulde og varme. Det resulterer i et lavere energiforbrug til opvarmning og afkøling - og dermed et mindre CO₂-udslip. Den ambitiøse plan for København er at være CO₂-neutral i 2025. Som led i planen arbejder vi

i Københavns Kommune målrettet på at få flere grønne tage i byen. Kan vi fx nå op på 150.000 kvadratmeter grønne tage inden 2015, vil det være et flot resultat.

Flere aktivitetsmuligheder: kommuneplanen pointerer, at der er behov for nye og bedre kultur og fritidsfaciliteter og rekreative områder. Det skal prioriteres i byplanlægningen og der er behov for at tænke på tværs så kulturhuse, biblioteker, skoler supplerer hinanden og understøtter det sunde og aktive hverdagsliv

Storbyhaver: kommunen arbejder for flere grønne åndehuller som på forskellig vis stimulerer sanserne, overrasker og appellerer til fysisk udfoldelse til rekreation og dyrkning

Biologisk mangfoldighed: Ved biologisk mangfoldighed (biodiversitet) forstås mangfoldigheden af levende organismer i alle miljøer, både på land og i vand, samt de økologiske samspil som organismerne indgår i. Valg af plantearter som fremmer insektliv, genopretning af åsystemer og fugleøer i moseområder, etablering af grønne åndehuller, grønne tage og faunapassager samt varierede plejeniveauer, er nogle af de indsatser der peges på. Det er målet med de fysiske tiltag at bevare og øge den biologiske mangfoldighed i København.

Inspirationsbilleder

